

ЕВОЛЮЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

Організаційна структура управління розуміється автором як система зв'язків і відносин, що виникають (знищуються) у процесі діяльності щодо досягнення спільної мети між усіма учасниками із врахуванням прав, обов'язків відповідно до рівнів підпорядкування. Еволюційно організаційні структури змінювалися залежно від типу індустрій, тому виділяють три етапи та, відповідно, три види організаційних структур [1]: 1) жорстко ієрархічні, централізовані, механістичні структури; 2) децентралізовані й м'які дивізійні й адаптивні структури; 3) гнучкі й плоскі структури, різноманітність форм інтеграції й дезінтеграції фірм. Вказані види принципово реалізуються в три типи організаційних структур, які мають свої варіації: вертикальний, горизонтальний, мережевий [1,2]. Перші два типи вважаються традиційними, а остання, яка ще має назви: стабільна, динамічна, внутрішня – відноситься до сучасних, адже з'явилася в кінці 90-х років ХХст та є слабкодослідженою. В роботі [3] за ступенем гнучкості (адаптивності) всі існуючі організаційні структури ділять на 2 типи: ієрархічні (лінійна, функціональна, лінійно-функціональна, лінійно-штабна, дивізійна) та адаптивні (гнучкі) – бригадна, матрична, проектна, мережева, багатовимірна. При цьому, дивізійну структуру відносять як до ієрархічних [2,3,4], так і до гнучких (адаптивних) структур [5]. Як бачимо, відбувається як отождення гнучких та адаптивних структур, так і їх сприйняття як структур різного виду, що потребує уточнення в процесі дослідження.

Найбільш широко класифікація організаційних структур (ОС) представлена в роботі [6], де всі оргструктури розподілено на формальні та неформальні, а також здійснено їх класифікацію за часовими умовами існування (постійні та тимчасові); ступенем гнучкості й адаптивності (механістичні (бюрократичні) та адаптивні); рівнем та глибиною прийняття рішень (одномірні та багатомірні); горизонтальними (лінійні, функціональні, штабні, дивізійні, процесні, проектні, матричні, мережеві) та вертикальними взаємодіями (ієрархічні (високі), централізовані, децентралізовані, горизонтальні (плоскі)); взаємодією з людиною (корпоративні та індивідуалістичні); технологією роботи (реальні та віртуальні). При цьому автор виходить із розуміння організаційної структури як синтезу виробничої структури та структури управління. Тому запропоновану класифікацію відносно організаційних структур управління (ОСУ) приймаємо лише частково, в межах структур управління. Слід відмітити важливу особливість запропонованої класифікації – неформальні організаційні структури, які, в роботі [7], визначені як сучасний тренд. До них віднесено «групи якості», тимчасові творчі колективи, тощо. Окрім того, підвищення ролі соціального партнерства також впливає на рівень формальності структур - системи участі робітників у групах з прийняття рішень, радах правління компанією – роблячи їх більш гнучкими та переводячи формальне підпорядкування в неформальне. Також сучасним трендом є підвищення гнучкості управлінських структур, яка базується на діджиталізації, максимальній адаптації до змін зовнішнього середовища, максимальна гнучкість структури, самоорганізації. Базуючись на цьому, виділення ОСУ за технологією роботи має сенс і актуалізується в сучасних умовах пандемії. Цікавим є виділення, сучасних організаційних структур управління в роботі [8], до яких віднесено мережеві, віртуальні, багатовимірні, кругові, інтелектуальні (самонавчальні).

Отже, еволюційно спостерігаємо перехід від жорстких (ригідних) організаційних структур управління до більш гнучких, адаптивних з високим рівнем самоорганізації.

Література

- 1 Шорохов В. В. Особливості еволюції організаційних структур управління підприємством. Ефективність державного управління. - 2015. - Вип. 44(2). - С. 48-57.
- 2 Щербина О. В. Еволюція організаційних структур: сутність, етапи, принципи URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/5849>
- 3 Станінов С.Б. Адаптивна організаційна структура як важлива компонента забезпечення стратегічної гнучкості підприємства в умовах інноваційного розвитку
- 4 Кармінська-Белоброва М. В. Організаційні структури управління підприємством. Бізнес Інформ, 2012. № 12. С. 192-195.
- 5 Кошельник В. М. Особливості формування і розвитку організаційних структур управління підприємством у ринкових умовах. Формування ринкової економіки, 2009. Спец. Випуск. С. 386–393.
- 6 Петренко С.А. Порівняльний аналіз моделей організаційних структур підприємства URL: <https://econforum.duan.edu.ua/images/PDF/2010/2/33.pdf>
- 7 Антипенко Є. Ю., Стасенко Т. Є. Сучасні тенденції розвитку організаційних структур управління ланцюгами поставок будівельних організацій у ринкових умовах URL: <https://cutt.ly/Lgb9VKc>
- 8 Зайченко К.С., Дащенко Н.М. Сучасні організаційні структури управління інноваційноактивними малими підприємствами. Економіка. Менеджмент. Бізнес. - 2014. - № 3. - С. 104-110.